СТАНОВИЩЕ

за дисертация:

„КАЧЕСТВОТО НА ВЗАИМООТНОШЕНИЕТО МЕЖДУ ЗДРАВО ДЕТЕ И НЕГОВИТЕ БРАТЯ ИЛИ СЕСТРИ С УВРЕЖДАНИЯ И РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛНИТЕ УМЕНИЯ“

Автор: ШАРОН БАР
докторант към Катедра „Психология“ във ВСУ „Черноризец Храбър“
за присъждане на образователна и научна степен “доктор”
Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки,
Професионално направление: 3.2.Психология /Педагогическа и възрастова психология/

Научен ръководител: доц.д-р Даниела Карагяурова

1. **Биографични данни за докторанта.**

Образователното и кариерното развитие на докторанта е последователно и пряко свързано с избора на тема на дисертационното изследване. Шарон Бар е сертифициран семеен терапевт. През годините е надграждала знания и умения в посока на брачно и семейно консултиране и терапия. Работила е като училищен психолог, като индивидуален и групов и семеен терапевт. Има близо 15-годишен опит в психологическата подкрепа на деца със специални потребности в частната практика. През последните 11 години работи и в редица училища в Израел, като се занимава с психологическа подкрепа на деца с различни увреждания.

2. **Актуалност на дисертацията.**

Дисертационният труд е актуален, социално значим и практически ориентиран. Обикновено акцентът във взаимоотношенията между братя и сестри, които са здрави, но имат братя и сестри с увреждания, се поставя върху децата с увреждания, докато тук е потърсен и друг ракурс, а именно и потребностите, и социалните умения, и отражението на увреждането върху здравите братя и сестри.

3. **Данни за дисертацията и автореферата.**

Дисертацията е с обем 132 страници и се състои от увод, четири глави, списък на литературата и приложения. Съдържанието на всяка глава е разделено на отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени конкретни констатации. Основният текст съдържа 4 таблици и 6 фигури. Списъкът на референтната литература се състои от 308 заглавия на английски език и е релевантен на проблематиката.

В **увода**, освен актуалността и социалната значимост на интерпретирания проблем, се прави кратък анализ на теоретичните постановки, свързани с отношенията в семействата с деца с увреждания, посочен е и обхватът на изследване, наброяващ 52 семейства, който е доста впечатляващ.

В първа глава „**Теоретична основа**“ е посветена на подробно презентиране на водещи теории, които служат като обяснителни модели за взаимодействията и взаимоотношенията в семейната среда. Тук ясно се открояват уменията на автора за работа с научен текст. Позоваванията в текста са коректно представени. В същата глава е засегната и ролята на родителите при изграждането и поддържането на взаимоотношенията между братята и сестрите, включително и при наличие на увреждане в семейството. Докторантът се придържа към Циркумплексния модел на Олсън при открояването на характеристиките на взаимодействията в семейство с дете с увреждане, като този модел концептуализира три основни умения, необходими за адекватното функциониране на семейството като динамична единица в обществото: сплотеност, гъвкавост, комуникативни умения.

Втората глава **„Изследване“** представлява добре структурирано и отлично изпълнено проучване, в което всички компоненти /цел, променливи, хипотези/ са ясно и коректно дефинирани, обектът на

изследване е подробно представен, избраният от докторанта методически инструментариум – релевантно подбран.

Третата глава „**Резултати от изследването**“ е представя получените резултати, данни и тяхното съпоставяне с издигнатите хипотези. Прави отлично впечатление коректността на интерпретацията на резултатите – всяка хипотеза е подложена на задълбочен анализ и подходящи статистически доказателства, които я потвърждават, частично потвърждават или отхвърлят. Визуализацията на получените данни, под формата на диаграми и таблици, позволява по-ясно да се възприеме текста, а четвъртият параграф на третата глава, озаглавена „Дискусия“ е предизвикателство към читателя и поражда въпроси, което е и целта на всяко проучване – да провокира нови изследвания. Недвусмислен е обаче изводът, че всяко здраво дете, което живее в семейство с дете с увреждания, има нужда от психологическа подкрепа, за да развие своите социални умения. Тази подглава представлява своеобразно заключение на дисертационния труд.

Авторефератът в кратък вид предава съдържанието на дисертационния труд. Публикациите /3бр./ съответстват на изследователската проблематика и покриват минималните наукометрични изисквания – 80 т.

4. Научни приноси

Приемам формулираните от докторанта приноси и ги коментирам по следния начин.

- Направен е комплексен и задълбочен анализ на психологическите теории, отнасящи се до взаимоотношенията и взаимодействията между братя и сестри, при които единият е здрав, а другият е с увреждане.

- Направено е цялостно проучване на липсващи изследвания в сферата на семейните взаимоотношения и поведеческите семейни модели при здраво дете и при дете със специални нужди
- Изведени са основните социални умения, които позволяват на здравото дете в семейство на дете с увреждане да се социализира успешно и да развие социално приемливи умения.
- Емпирично доказана е необходимостта от психологическа подкрепа на дете, отглеждано в семейство с друго дете със специални потребности.
- Предложени са конкретни препоръки за осигуряване на подкрепяща социална рамка на здравите деца в семействата.

5. Бележки и препоръки.

Нямам въпроси и бележки, а само препоръка - да се издаде трудът в книжно тяло, с цел неговото популяризиране.

6. Заключение.

На базата на гореизложения анализ, предлагам на уважаемото жури да присъди образователна и научна степен „Доктор“ на Шарон Бар Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.2.Психология /Педагогическа и възрастова психология/ с дисертационен труд на тема: „КАЧЕСТВОТО НА ВЗАИМООТНОШЕНИЕТО МЕЖДУ ЗДРАВО ДЕТЕ И НЕГОВИТЕ БРАТЯ ИЛИ СЕСТРИ С УВРЕЖДАНИЯ И РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛНИТЕ УМЕНИЯ“, като аз ще гласувам **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

06.05 2022 г. Подпис:…….
гр. В.Търново проф.дн Красимира Петрова